

Η
ΕΝΙΑΙΑ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ
3ο ΚΛΙΜΑΚΙΟ

Συνήλθε στην έδρα της στις 28 Φεβρουαρίου 2024 με την εξής σύνθεση: Ιωάννης Λαμπρόπουλος Πρόεδρος, Αγγελική Πουλοπούλου - Μέλος, Ελευθερία Καλαμιώτη - Μέλος και Εισηγήτρια.

Για να εξετάσει την από 22-01-2024 με Γενικό Αριθμό Κατάθεσης (ΓΑΚ) ΕΑΔΗΣΥ 119/23-01-2024 Προδικαστική Προσφυγή της εταιρίας με την επωνυμία «...» (εφεξής η «προσφεύγουσα»), που εδρεύει στην ... , επί της οδού ... αρ. ... όπως νόμιμα εκπροσωπείται.

Κατά της ... (εφεξής η «Αναθέτουσα Αρχή»), όπως νόμιμα εκπροσωπείται.

Με την προδικαστική προσφυγή, η προσφεύγουσα ζητεί να ακυρωθεί η υπ' αριθμ. .../2023 απόφαση της ... Επιτροπής της Αναθέτουσας Αρχής (ΑΔΑ:...), κατά το μέρος που έκανε δεκτή την αιτιολόγηση της οικονομικής προσφοράς της εταιρίας με την επωνυμία «...», καθώς και η υπ' αριθμ. .../2023 απόφασή της στο σύνολό της, δυνάμει της οποίας η σύμβαση κατακυρώθηκε στον ανωτέρω οικονομικό φορέα.

Η συζήτηση άρχισε αφού άκουσε την Εισηγήτρια
Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα
Σκέφτηκε κατά τον Νόμο

1. Επειδή, για την άσκηση της προσφυγής έχει καταβληθεί παράβολο ποσού 4.050,00 € (βλ. ηλεκτρονικό παράβολο με κωδικό ... και την εκτύπωση από τη σελίδα της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών με την ένδειξη «ΔΕΣΜΕΥΜΕΝΟ») το οποίο υπερβαίνει το νόμιμο κατά 17,74 €, δοθέντος ότι η ανώτατη προϋπολογιζόμενη δαπάνη της σύμβασης ανέρχεται συνολικά προ ΦΠΑ σε 806.451,61 €, ήτοι, σύμφωνα με τα άρθρα 363 του Ν. 4412/2016 και 5 του

Αριθμός Απόφασης: 485 / 2024

Π.Δ. 39/2017, το νόμιμο παράβολο ανέρχεται στο ποσό των 4.032,26 € (806.451,61 € x 0,5%). Συνεπώς, ανεξάρτητα από την κρίση επί της προδικαστικής προσφυγής, το ποσό των 17,74 €, ως υπερβάλλον ποσό του κατά νόμο οφειλομένου παραβόλου, καθίσταται επιστρεπτέο στην προσφεύγουσα.

2. Επειδή, η Αναθέτουσα Αρχή με την με ΑΔΑΜ: ... Διακήρυξη προκήρυξε Ηλεκτρονικό Ανοικτό Διαγωνισμό για την επιλογή αναδόχου κατασκευής του έργου «...» 2023-2024, εκτιμώμενης αξίας 806.451,61 ευρώ (πλέον Φ.Π.Α. 24%), με κριτήριο ανάθεσης της σύμβασης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά μόνο βάσει τιμής (χαμηλότερη τιμή). Αντικείμενο της εργολαβίας αυτής είναι η ... εντός των διοικητικών ορίων της Αναθέτουσας Αρχής στο τμήμα αρμοδιότητάς της (...). Η συνολική προθεσμία εκτέλεσης του έργου, ορίζεται σε δέκα οκτώ (18) μήνες από την ημέρα υπογραφής της σύμβασης, αναλυτικότερα, δε, στοιχεία για τις προθεσμίες του έργου αναφέρονται στην Ε.Σ.Υ. Η ανωτέρω Διακήρυξη αναρτήθηκε στο Κεντρικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (Κ.Η.Μ.Δ.Η.Σ) στις 01-08-2023 με ΑΔΑΜ ... καθώς και στη διαδικτυακή πύλη του ΕΣΗΔΗΣ, όπου έλαβε συστημικό α/α ... Στον διαγωνισμό υπέβαλαν προσφορές, μεταξύ άλλων, η προσφεύγουσα και η εταιρία με την επωνυμία «...». Την 04-09-2023 η Επιτροπή Διαγωνισμού ολοκλήρωσε τον έλεγχο των υπόλοιπων δικαιολογητικών συμμετοχής, των Ε.Ε.Ε.Σ. και των οικονομικών προσφορών, κατά τον οποίο, σύμφωνα με τους όρους της Διακήρυξης, διαπίστωσε την πληρότητά τους και συνέταξε τον πίνακα συμμετεχόντων κατά σειρά μειοδοσίας, κατόπιν, δε, διαπιστώθηκε ότι οι οικονομικές προσφορές της εταιρίας με την επωνυμία «...» και της προσφεύγουσας ήταν ασυνήθιστα χαμηλές. Ως εκ τούτου, την 13-09-2023 η Αναθέτουσα Αρχή με την υπ' αριθμ. .../13.09.2023 πρόσκλησή της, κάλεσε την προσφεύγουσα και την προαναφερόμενη εταιρία να αιτιολογήσουν τις οικονομικές τους προσφορές εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι (20) ημερών, κατ' εφαρμογή του άρθρου 4.1. της διακήρυξης και του άρθρου 88 του ν.4412/2016. Η Επιτροπή του Διαγωνισμού, μετά την εξέταση των αιτιολογήσεων και αφού έκανε δεκτές τις οικονομικές προσφορές, τόσο της προσφεύγουσας, όσο και της εταιρίας με την επωνυμία «...», ολοκλήρωσε το 1^ο πρακτικό και εισηγήθηκε «*Την έγκριση του αποτελέσματος για την ανάδειξη του οικονομικού φορέα «...» ως*

Αριθμός Απόφασης: 485 / 2024

προσωρινού μειοδότη με μέση προσφερόμενη έκπτωση 49,53% ως την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά με βάση την τιμή», ενόψει, δε, των ανωτέρω, την 07-11-2023 στην ... Συνεδρίασή της, η Οικονομική Επιτροπή της Αναθέτουσας Αρχής εξέδωσε την προσβαλλόμενη υπ' αριθμ. .../2023 απόφασή της, με την οποία εγκρίθηκε το 1^ο πρακτικό της Επιτροπής του Διαγωνισμού και αναδείχθηκε ως προσωρινός ανάδοχος η εταιρία με την επωνυμία «...», ενώ η προσφεύγουσα κατετάγη 2^η στην σειρά μειοδοσίας με έκπτωση 46,11%. Με την προσβαλλόμενη υπ' αριθμ. .../2023 απόφαση της Αναθέτουσας Αρχής η σύμβαση κατακυρώθηκε στον ανωτέρω οικονομικό φορέα.

3. Επειδή, ο διαγωνισμός, ενόψει της φύσεως της Αναθέτουσας Αρχής, του αντικείμενου του και της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, υπάγεται στις διατάξεις του Ν. 4412/2016, η κρινόμενη διαφορά διέπεται από τις διατάξεις του Βιβλίου IV του νόμου αυτού, η δε ΕΑΔΗΣΥ, ενώπιον της οποίας ασκείται η προσφυγή, είναι αρμόδια για την εξέτασή τους.

4. Επειδή, η προδικαστική προσφυγή απαραδέκτως στρέφεται ευθέως κατά της υπ' αριθμ. .../2023 απόφασης της ... Επιτροπής της Αναθέτουσας Αρχής, δεδομένου ότι αυτή ενσωματώθηκε στην μόνη παραδεκτώς προσβαλλόμενη υπ' αριθμ. .../2023 απόφασή της, ως την τελική απόφαση της σύνθετης διαγωνιστικής διαδικασίας, κατά τον έλεγχο του κύρους της οποίας θα ελεγχθεί παρεμπιπτόντως και το κύρος της ενσωματωθείσας αυτής απόφασης. Κατά της ως άνω παραδεκτώς προσβαλλόμενης απόφασης η προδικαστική αυτή προσφυγή ασκήθηκε εμπροθέσμως στις 22-01-2024, με τη χρήση του τυποποιημένου εντύπου του Παραρτήματος Ι του π.δ. 39/2017, μέσω της λειτουργικότητας «Επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ, δοθέντος ότι η προσφεύγουσα έλαβε πλήρη γνώση της προσβαλλόμενης αυτής απόφασης και της αιτιολόγησης της οικονομικής προσφοράς του ανωτέρω οικονομικού φορέα στις 15-01-2024, μέσω της λειτουργικότητας «Επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ. Μετ' εννόμου συμφέροντος η προσφεύγουσα ασκεί την υπό κρίση προδικαστική προσφυγή, στρεφόμενη κατά της προσφοράς του ανωτέρω οικονομικού φορέα, κατά της αποδοχής της αιτιολόγησης της οικονομικής του προσφοράς και της ανάδειξης αυτού ως οριστικού αναδόχου, επιδιώκοντας την ανάθεση σε αυτήν της σύμβασης.

Αριθμός Απόφασης: 485 / 2024

5. Επειδή, στις 23-01-2024 η Αναθέτουσα Αρχή προέβη σε κοινοποίηση της προδικαστικής προσφυγής προς τους ενδιαφερόμενους, μέσω της λειτουργικότητας «Επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ, σύμφωνα με το άρ. 365, παρ. 1, σημ. α' του Ν. 4412/2016 και το άρ. 9, παρ. 1, σημ. α' του π.δ. 39/2017.

6. Επειδή, στο άρθρο 365 παρ. 1 του ν. 4412/2016 ορίζεται ότι η αναθέτουσα αρχή διαβιβάζει, το αργότερο εντός δεκαπέντε (15) ημερών από την ημέρα κατάθεσης της προδικαστικής προσφυγής, μαζί με τον πλήρη φάκελο της υπόθεσης και τις απόψεις της επί της προσφυγής, στις οποίες μπορεί να συμπεριλάβει και αρχική ή συμπληρωματική αιτιολογία της προσβαλλόμενης πράξης. Στην ίδια παράγραφο ορίζεται, περαιτέρω, ότι οποιοδήποτε από τα μέρη δύναται να καταθέσει συμπληρωματικό υπόμνημα εντός πέντε (5) ημερών από την κοινοποίηση των απόψεων της αναθέτουσας αρχής. Στην παράγραφο 8 του ίδιου άρθρου ορίζεται ρητώς ότι όλες οι προθεσμίες του άρθρου αυτού είναι αποκλειστικές. Από το συνδυασμό των διατάξεων αυτών συνάγεται ότι οι ως άνω προθεσμίες χαρακτηρίζονται από τις ίδιες τις εν λόγω διατάξεις ως αποκλειστικές, γιατί, ακριβώς, εξυπηρετούν την ανάγκη της έγκαιρης προσκόμισης ενώπιον της ΕΑΔΗΣΥ του συνόλου των στοιχείων του φακέλου της υπόθεσης, με τα εκατέρωθεν προσβαλλόμενα, ώστε να καθίσταται δυνατή εντός των, επίσης, αποκλειστικών προθεσμιών, τόσο η εξέταση της υπόθεσης σε σαράντα (40) ημέρες, κατ' απώτατο όριο, από την κατάθεση της προδικαστικής προσφυγής, όπως ορίζεται στην παράγραφο 4 του ίδιου ως άνω άρθρου, όσο και η έκδοση απόφασης εντός είκοσι (20) ημερών από την εξέταση της προσφυγής, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 367 παρ. 1 του ίδιου ν. 4412/2016. Ειδικότερα, ως προς τις απόψεις της αναθέτουσας αρχής, καθίσταται αναγκαία η εντός της ως άνω αποκλειστικής προθεσμίας διαβίβασή τους, για τον πρόσθετο λόγο ότι με αυτές δύναται να παρατεθεί αρχική ή συμπληρωματική αιτιολογία της προσβαλλόμενης πράξης, επί της οποίας θα πρέπει να παρέχεται ο αναγκαίος χρόνος, τόσο σε οποιοδήποτε μέρος για την αντίκρουσή της, όσο, κυρίως, και στο επιλαμβανόμενο της εξέτασης της προσφυγής Κλιμάκιο της ΕΑΔΗΣΥ, προς συνεκτίμησή τους, για την έγκαιρη και ορθή διάγνωση της διαφοράς. Άλλωστε, ο χαρακτηρισμός των προθεσμιών αυτών ως αποκλειστικών για τις ανάγκες της εντός των, επίσης, αποκλειστικών ως άνω

Αριθμός Απόφασης: 485 / 2024

προθεσμιών, εξέτασης και έκδοσης απόφασης από την ΕΑΔΗΣΥ, υπαγορεύτηκε για τον ίδιο λόγο, για τον οποίο, ομοίως, χαρακτηρίζονται ως αποκλειστικές και οι προθεσμίες του άρθρου 372 του ίδιου ν.4412/2016, για τις ενέργειες των διαδίκων, ώστε να καταστεί δυνατή η έγκαιρη εκδίκαση της υπόθεσης από το δικαστήριο. Κατ' ακολουθίαν όλων των ανωτέρω, η διαβίβαση των απόψεων της αναθέτουσας αρχής εκτός της πιο πάνω αποκλειστικής προθεσμίας των δεκαπέντε ημερών από την κατάθεση της προδικαστικής προσφυγής, δεν εξυπηρετεί τις προαναφερόμενες ανάγκες και έχει ως αποτέλεσμα να μη λαμβάνονται υπόψη από το Κλιμάκιο της ΕΑΔΗΣΥ, που εξετάζει την προδικαστική προσφυγή. Στην υπό εξέταση υπόθεση, στις 07-02-2024 και κατ' ορθή επανάληψη στις 08-02-2024 η Αναθέτουσα Αρχή, μέσω της λειτουργικότητας «Επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ, κοινοποίησε τις υπ' αρ. πρωτ. .../07-02-2024 απόψεις της, οι οποίες, ως κατατεθείσες εκτός της δεκαπενθήμερης σχετικής προθεσμίας, η οποία άρχισε στις 23-01-2024, δηλαδή την επομένη της άσκησης στις 22-01-2024 της προδικαστικής προσφυγής, μέσω της λειτουργικότητας «Επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ και έληξε στις 06-02-2024, ενόψει των αμέσως ανωτέρω, δεν λαμβάνονται υπόψη από το Κλιμάκιο. Επίσης, η προσφεύγουσα ανήρτησε, μέσω της «Επικοινωνίας» του ηλεκτρονικού τόπου του διαγωνισμού, στις 13-02-2024 το με ίδια ημερομηνία Υπόμνημά της επί των απόψεων της Αναθέτουσας Αρχής, του οποίου παρέλκει η εξέταση, λόγω της εκπρόθεσμης υποβολής των τελευταίων.

7. Επειδή, η διακήρυξη αποτελεί το κανονιστικό πλαίσιο του διαγωνισμού (Ε.Α. ΣΤΕ 352/2016) και ως κανονιστική πράξη, δεσμεύει με τους όρους της, τόσο τους τρίτους προς τους οποίους απευθύνεται, όσο και το ίδιο το νομικό πρόσωπο που προκηρύσσει τον σχετικό διαγωνισμό, το οποίο υποχρεούται εφεξής και μέχρι τέλους της διαδικασίας του διαγωνισμού να εφαρμόζει τα όσα ορίζονται σε αυτή (βλ. ενδεικτικά Πράξεις VI Τμήματος ΕΛΣυν 181/2006, 31/2003, 105/2003, 294/2010, 224, 78/2007, 19/2005 κ.ά.). Ταυτόχρονα, επιβάλλεται να προσδιορίζονται επακριβώς σε αυτήν τα προς συμμετοχή στον διαγωνισμό απαιτούμενα προσόντα και τα υποβλητέα, κατά την κατάθεση της προσφοράς δικαιολογητικά και λοιπά στοιχεία. Άλλωστε, η αρχή της δεσμευτικότητας της διακήρυξης κατοχυρώνεται και στο ενωσιακό δίκαιο, αφού κάθε απόκλιση από τους όρους αυτής αποτελεί παραβίαση της

Αριθμός Απόφασης: 485 / 2024

αρχής της ισότητας των διαγωνιζομένων (βλ. Πράξη VI Τμήματος ΕλΣυν 70/2006). Σκοπός της ενιαίας εφαρμογής των όρων της διακήρυξης και της τήρησης των αρχών της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας, είναι η διαμόρφωση ενός ασφαλούς δικαιοκτικού πλαισίου, εντός του οποίου θα διεξαχθεί ο διαγωνισμός και η αποφυγή αδικαιολόγητων αιφνιδιασμών των εν δυνάμει υποψηφίων, οι οποίοι σε κάθε στάδιο της διαγωνιστικής διαδικασίας θα εκκινούν από μία κοινή αφετηρία, θα γνωρίζουν εκ των προτέρων ασφαλώς και με ακρίβεια τις προβλεπόμενες διαδικασίες και θα έχουν ίσες ευκαιρίες συμμετοχής, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας. Όπως, δε, παγίως γίνεται δεκτό, οι αρχές της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης στους δημόσιους διαγωνισμούς επιτάσσουν στις αναθέτουσες αρχές να διατυπώνουν τους όρους διεξαγωγής της διαδικασίας ανάθεσης στην προκήρυξη του διαγωνισμού με σαφήνεια, ακρίβεια και χωρίς αμφισημία, κατά τρόπο ώστε αφενός να παρέχουν σε όλους τους ευλόγως ενημερωμένους και επιδεικνύοντες τη συνήθη επιμέλεια διαγωνιζομένους τη δυνατότητα να κατανοούν το ακριβές περιεχόμενο των όρων αυτών και να τους ερμηνεύουν με τον ίδιο τρόπο, αφετέρου, να καθιστούν δυνατό τον αποτελεσματικό έλεγχο του αν οι προσφορές των υποψηφίων ανταποκρίνονται στα τιθέμενα κριτήρια (Ε.Σ Κλ.Ε 157/2017, Τμ. VI 2452/2012, 1643/2014, 6869/2015, 261/2017, βλ. και ΔΕΚ απόφαση της 18.10.2001, C-19/2000, SIAC Construcion Ltd, σκέψεις 41 έως 44, απόφαση της 29.4.2004, C-496/1999 Επιτροπή κατά CAS Succhi di Frutta, σκέψη 111, απόφαση της 10.5.2012, C-368/10, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών σκ. 109 επ.).

8. Επειδή, οι όροι που τίθενται επί ποινή αποκλεισμού από τη διακήρυξη, επάγονται δέσμια αρμοδιότητα της Επιτροπής Διαγωνισμού να αποκλείσει την παρουσιάζουσα έλλειψη/απόκλιση προσφορά (ΣΤΕ 743/2000), σύμφωνα με την αρχή της ισότιμης μεταχείρισης των διαγωνιζομένων και της διαφάνειας της διαδικασίας, που επιβάλλει την εφαρμογή τους κατά τρόπο ενιαίο για όλους τους προσφέροντες κατά την υποβολή, αλλά και αξιολόγηση προσφορών (ΔΕΕ, απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2001, C-19/00 Siac Construction Ltd, Συλλογή 2001, σ. I-7725, σκέψεις 34 και 44 και απόφαση της 25ης Απριλίου 1996, C-87/94, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 1996, σ. I-2043, σκέψη 54).

Αριθμός Απόφασης: 485 / 2024

9. Επειδή, το άρθρο 88 Ν. 4412/2016 περί ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 32 Ν. 4782/2021 (ΦΕΚ Α` 36/09.03.2021) και ισχύει στην προκείμενη διαγωνιστική διαδικασία που εκκίνησε μετά την 01-06-2021, οπότε οι ανωτέρω διατάξεις τέθηκαν σε ισχύ, ορίζει ότι «1. Όταν οι προσφορές φαίνονται ασυνήθιστα χαμηλές σε σχέση με τα έργα, τα αγαθά ή τις υπηρεσίες, οι αναθέτουσες αρχές απαιτούν από τους οικονομικούς φορείς να εξηγήσουν την τιμή ή το κόστος που προτείνουν στην προσφορά τους, εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση της πρόσκλησης της αναθέτουσας αρχής. Αν οικονομικός φορέας δεν ανταποκριθεί στη σχετική πρόσκληση της αναθέτουσας αρχής εντός της άνω προθεσμίας και δεν υποβάλλει εξηγήσεις, η προσφορά του απορρίπτεται ως μη κανονική και καταπίπτει υπέρ της αναθέτουσας αρχής η εγγυητική επιστολή συμμετοχής. 2. Οι εξηγήσεις της παρ. 1 μπορεί να αφορούν ιδίως: α) τα οικονομικά χαρακτηριστικά της μεθόδου κατασκευής, της διαδικασίας παρασκευής ή των παρεχόμενων υπηρεσιών, β) τις επιλεγείσες τεχνικές λύσεις ή τις εξαιρετικά ευνοϊκές συνθήκες που διαθέτει ο προσφέρων για την παροχή των προϊόντων ή την παροχή των υπηρεσιών ή την εκτέλεση του έργου, γ) την πρωτοτυπία του έργου, των αγαθών ή των υπηρεσιών που προτείνονται από τον προσφέροντα, δ) τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις της παρ. 2 του άρθρου 18, περί αρχών που εφαρμόζονται στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 89, ε) τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις του άρθρου 131, περί υπεργολαβίας, στ) το ενδεχόμενο χορήγησης κρατικής ενίσχυσης στον προσφέροντα, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 89, περί δικαιολογητικών σχετικά με τις ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές. 3. Η αναθέτουσα αρχή αξιολογεί τις παρεχόμενες πληροφορίες, σε συνεννόηση με τον προσφέροντα. Μπορεί να απορρίψει την προσφορά μόνο εάν τα παρεχόμενα στοιχεία δεν εξηγούν κατά τρόπο ικανοποιητικό το χαμηλό επίπεδο της τιμής ή του κόστους που προτείνεται, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που αναφέρονται στην παρ. 2. Οι αναθέτουσες αρχές απορρίπτουν την προσφορά, εάν διαπιστώσουν ότι η προσφορά είναι ασυνήθιστα χαμηλή, διότι δεν συμμορφώνεται με τις ισχύουσες υποχρεώσεις της παρ. 2 του άρθρου 18. [...] 5α. Στις δημόσιες συμβάσεις έργων, μελετών, παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, ως ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές, σε

Αριθμός Απόφασης: 485 / 2024

κάθε περίπτωση, τεκμαίρονται προσφορές που υποβάλλονται σε διαγωνισμό και εμφανίζουν απόκλιση μεγαλύτερη των δέκα (10) ποσοστιαίων μονάδων από τον μέσο όρο του συνόλου των εκπτώσεων των παραδεκτών προσφορών που υποβλήθηκαν. Η αναθέτουσα αρχή δύναται να κρίνει ότι συνιστούν ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές και προσφορές με μικρότερη ή καθόλου απόκλιση από το ως άνω όριο. Οι παρεχόμενες εξηγήσεις του οικονομικού φορέα, ιδίως ως προς τον προσδιορισμό οικονομικών μεγεθών, με τις οποίες ο προσφέρων διαμόρφωσε την προσφορά του, αποτελούν δεσμευτικές συμφωνίες και τμήμα της σύμβασης ανάθεσης που δεν μπορούν να μεταβληθούν καθ' όλη τη διάρκεια εκτέλεσης της σύμβασης. 6. Με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων για δημόσιες συμβάσεις προμήθειας αγαθών και παροχής γενικών υπηρεσιών, του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών για δημόσιες συμβάσεις έργων, μελετών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών και του Υπουργού Υγείας για δημόσιες συμβάσεις προμήθειας ιατροτεχνολογικών αγαθών και παροχής συναφών υπηρεσιών, μπορεί να ορίζονται η μέθοδος και τα κριτήρια, δυνάμει των οποίων μία προσφορά κρίνεται ως ασυνήθιστα χαμηλή, καθώς και ο τρόπος σύνδεσης των κριτηρίων αξιολόγησης των ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών με μηχανισμούς καταγραφής τιμών, όπως τα παρατηρητήρια τιμών. Με την ανωτέρω προβλεπόμενη απόφαση δύναται να ορίζονται οι προϋποθέσεις βάσει των οποίων η αναθέτουσα αρχή μπορεί να παρεκκλίνει από την εφαρμογή κάποιων εκ των αναφερόμενων σε αυτήν κριτηρίων».

10. Επειδή, με τις διατάξεις του άρθρου 32 Ν. 4782/2021 προστέθηκε στο άρθρο 88 Ν. 4412/2016 η παρ. 5α, με την οποία εισήχθη, συγκεκριμένα ως προς τις δημόσιες συμβάσεις έργων, μελετών, παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, νομοθετικό τεκμήριο για την εμφάνιση μίας προσφοράς ως ασυνήθιστα χαμηλής. Ειδικότερα, προβλέφθηκε ότι τεκμαίρονται ως ασυνήθιστα χαμηλές οι προσφορές εκείνες που εμφανίζουν απόκλιση μεγαλύτερη του δέκα τοις εκατό (10%) από τον μέσο όρο του συνόλου των παραδεκτών προσφορών. Αναλυτικότερα, όπως επεξηγείται και στην αιτιολογική έκθεση του Ν. 4782/2021, με τις εν λόγω διατάξεις καθορίζεται ένα «συνδυασμένο όριο έκπτωσης» άνω του οποίου η αναθέτουσα αρχή υποχρεούται να καλέσει τον οικονομικό φορέα να αιτιολογήσει την προσφερόμενη τιμή και ο οικονομικός φορέας υποχρεούται

Αριθμός Απόφασης: 485 / 2024

να υποβάλει έγγραφες εξηγήσεις, τυχόν δε άρνησή του επάγεται την κήρυξη της προσφοράς του ως απαράδεκτη και την κατάπτωση της εγγυητικής επιστολής συμμετοχής. Ειδικότερα, μετά τη θέσπιση του ανωτέρω ορίου έκπτωσης, οι αναθέτουσες αρχές δεν διαθέτουν πλέον διακριτική ευχέρεια να εκτιμήσουν εάν μία προσφορά που αποκλίνει κατά 10% από τον μέσο όρο των εκπτώσεων των λοιπών παραδεκτών προσφορών του διαγωνισμού εμφανίζεται κατ' αρχήν ως ασυνήθιστα χαμηλή, αλλά υποχρεούνται, κατά δεσμία αρμοδιότητα πλέον, να καλέσουν τον εν λόγω προσφέροντα για παροχή εξηγήσεων επί της προσφερθείσας τιμής. Ωστόσο, εξακολουθούν να εφαρμόζονται κατά τα λοιπά οι διατάξεις του άρθρου 88 Ν. 4412/2016 σχετικά με την παροχή εξηγήσεων από τους οικονομικούς φορείς και την αξιολόγηση αυτών από τις αναθέτουσες αρχές. Έτσι για την τεκμηρίωση της προσφερόμενης τιμής, οι οικονομικοί φορείς οφείλουν να αποδείξουν με κάθε πρόσφορο τρόπο, και – ενδεικτικώς, αλλά όχι αποκλειστικώς – με αναφορά στα στοιχεία της παρ. 2 του άρθρου 88 Ν. 4412/2016 την σοβαρότητα και την φερεγγυότητα των προσφορών τους σε σχέση με την συγκεκριμένη υπό ανάθεση σύμβαση (βλ. ΔΕΕ C-568/13, 18.12.2014, Azienda Ospedaliero-Universitaria di Careggi-Firenze EU:C:2014:2466, σκ. 50, C-599/10, 29.03.2021, AE SAG ELV Slovensko κ.λπ., EU:C:2012:191, σκέψεις 29 και 30). Και ναι μεν τα στοιχεία του άρθρου 88 παρ. 2 Ν. 4412/2016 αναφέρονται ενδεικτικά, και όχι περιοριστικά, τούτο, όμως, δεν σημαίνει ότι οι οικονομικοί φορείς δεν υποχρεούνται να τεκμηριώσουν την προσφερόμενη τιμή με στοιχεία κρίσιμα σε σχέση με την συγκεκριμένη σύμβαση, και όχι με την εν γένει επιχειρηματική τους δραστηριότητα ή με προηγούμενες διαγωνιστικές διαδικασίες (πρβλ. ΔΕΕ Slovensko, ο.π., σκ. 30, ΔΕφΑΘ 120/2020). Περαιτέρω, στις περιπτώσεις αυτές απαιτείται η ανάπτυξη μεταξύ του αναθέτοντος φορέα και του διαγωνιζομένου ενός ουσιαστικού διαλόγου, ο οποίος πρέπει να λαμβάνει χώρα σε χρόνο κατάλληλο, ήτοι κατά την αξιολόγηση των προσφορών και πριν τη λήψη της απόφασης για την ανάθεση της σύμβασης, με σκοπό την αποτροπή αυθαίρετων εκτιμήσεων της αναθέτουσας αρχής και τη διασφάλιση πραγματικού ανταγωνισμού μεταξύ των υποψηφίων αναδόχων. Στο πλαίσιο αυτό, δεν αποκλείεται, μετά την αρχική εκτίμηση των απαντήσεων των οικονομικών φορέων, να κληθούν αυτοί εκ νέου, με νέα και συγκεκριμένη πρόσκληση της αναθέτουσας αρχής,

Αριθμός Απόφασης: 485 / 2024

να αιτιολογήσουν τα σημεία των προσφορών τους που εξακολουθούν να της προκαλούν αμφιβολίες (πρβλ. ΣΤΕ 199/2021). Η αναθέτουσα αρχή οφείλει να αξιολογήσει το σύνολο των υποβαλλόμενων στοιχείων και να κρίνει επ' αυτών με αιτιολογημένη κρίση, πριν την απόφασή της για την αποδοχή ή την απόρριψη της προσφοράς. Εκ τούτων παρέπεται ότι η αξιολογική κρίση στις σχετικές διευκρινήσεις επί της εκάστοτε κατατεθείσας προσφοράς διαγωνιζομένου πρέπει να γίνεται πρωτογενώς από την αναθέτουσα αρχή, η οποία οφείλει να προβεί σε ευρύ έλεγχο ουσίας των ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών, ενώ οι κρίσεις της υπόκεινται σε έλεγχο αιτιολογίας από τα αρμόδια όργανα, όπως εν προκειμένω η ΕΑΔΗΣΥ (πρβλ. ΕλΣυν Μειζ. 804/2018).

11. Επειδή, σε περίπτωση κατά την οποία διαγωνιζόμενος προβάλλει ενώπιον της αναθέτουσας αρχής ειδικούς και συγκεκριμένους ισχυρισμούς περί υποβολής ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς εκ μέρους άλλου διαγωνιζομένου, γεννάται αντίστοιχη υποχρέωσή της να απαντήσει επί των προβληθέντων ουσιωδών ισχυρισμών. Η απάντηση αυτή πρέπει να είναι νομίμως αιτιολογημένη, η δε νομιμότητα και επάρκεια της σχετικής αιτιολογίας αποτελεί αντικείμενο ελέγχου από την ΕΑΔΗΣΥ (βλ. ΣτΕ 7μ 726/2022, ΣτΕ 199/2021, 154/2021, ΕΑ ΣτΕ 12/2020). Ωστόσο, οι διαγωνιζόμενοι δεν εμποδίζονται να προβάλλουν το πρώτον ισχυρισμούς περί ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών έτερων προσφερόντων, με την άσκηση προδικαστικής προσφυγής, τους ενώπιον της ΕΑΔΗΣΥ (πρβλ. ΣτΕ 7μ 726/2022, σκ. 32, ΑΕΠΠ 1554/2021, σκ. 11), προς την οποία, άλλωστε, η αναθέτουσα αρχή υποχρεούται κατ' άρθρον 365 παρ. 1 περ. β' Ν. 4412/2016 να υποβάλλει απόψεις, με τις οποίες έχει τη δυνατότητα να παραθέσει αρχική ή συμπληρωματική αιτιολογία της προσβαλλόμενης πράξης, η οποία, στην περίπτωση αυτή, μπορεί να αναφέρεται ιδίως στις αιτιάσεις του προσφεύγοντος περί ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών έτερων προσφερόντων. Στην περίπτωση αυτή, εφόσον διαπιστωθεί από την ΕΑΔΗΣΥ, κατά την εξέταση προβαλλόμενων ειδικών και συγκεκριμένων ισχυρισμών του προσφεύγοντος, ότι ένας προσφέρων υπολόγισε κονδύλια για την εκτέλεση της σύμβασης, το ύψος των οποίων κρίνεται ανεπαρκές, ο αποκλεισμός του διαγωνιζομένου από τη διαδικασία ανάθεσης αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα της αναθέτουσας αρχής, αφού αυτή κρίνει

Αριθμός Απόφασης: 485 / 2024

αιτιολογημένα ότι τα στοιχεία που παρείχε ο διαγωνιζόμενος δεν εξηγούν ικανοποιητικά την προσφερόμενη τιμή και ότι αυτή δεν επαρκεί για την υλοποίηση της συγκεκριμένης σύμβασης, της ΕΑΔΗΣΥ μη δυνάμενης να υποκαταστήσει την αναθέτουσα αρχή ως προς την άσκηση της συγκεκριμένης αρμοδιότητας (πρβλ. ΣτΕ 602/2021, ΕΑ ΣτΕ 288/2020).

12. Επειδή, η προσφεύγουσα με την κρινόμενη προσφυγή της ισχυρίζεται παντελή έλλειψη αιτιολογίας της υπ' αριθμ. .../2023 απόφασης της ... Επιτροπής της Αναθέτουσας Αρχής σε σχέση με την αποδοχή της αιτιολόγησης της οικονομικής προσφοράς της εταιρίας με την επωνυμία «...» (υπό στοιχείο Β.1. λόγος της προσφυγής), καθώς και ότι είναι μη νόμιμη η αποδοχή της προαναφερόμενης αιτιολόγησης, λόγω εσφαλμένου υπολογισμού της εργατικής δαπάνης και λόγω έλλειψης στοιχείων (υπό στοιχείο Β.2. λόγος της προσφυγής). Τέλος, προβάλλει ότι είναι μη νόμιμη η κατακύρωση του αποτελέσματος του διαγωνισμού στον ανωτέρω οικονομικό φορέα, λόγω μη προσκόμισης βεβαιώσεων περί μη διάπραξης επαγγελματικών παραπτώματων από τα στελέχη του ΜΕΕΠ του για το χρόνο υποβολής της προσφοράς (υπό στοιχείο Β.3. λόγος της προσφυγής).

13. Επειδή, ειδικότερα με τον πρώτο λόγο της προσφυγής η προσφεύγουσα προβάλλει ότι σε σχέση με την αξιολόγηση της αιτιολόγησης της ίδιας και του οικονομικού φορέα «...», η Επιτροπή του Διαγωνισμού αναφέρει, επί λέξει, ότι *«Από τον έλεγχο των κατατεθειμένων αιτιολογήσεων η Επιτροπή Διαγωνισμού έκανε δεκτές τις αιτιολογήσεις και των δύο οικονομικών φορέων»*, με αποτέλεσμα η αιτιολογία της προσβαλλόμενης υπ' αριθμ. .../2023 απόφασης της ... Επιτροπής της Αναθέτουσας Αρχής σε σχέση με την αιτιολόγηση της οικονομικής προσφοράς του προσωρινού μειοδότη είναι ανύπαρκτη, ενώ από το περιεχόμενο αυτής δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι πληροί την απαίτηση του νόμου περί πλήρους και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας, ως εκ τούτου η προσβαλλόμενη απόφαση είναι παράνομη και ακυρωτέα λόγω παντελούς έλλειψης αιτιολογίας.

14. Επειδή, επί των ανωτέρω προβαλλόμενων λεκτέα είναι τα εξής: Σύμφωνα με το άρθρο 4.1.η της Διακήρυξης *«η) Η περιγραφόμενη διαδικασία καταχωρείται στο πρακτικό της Επιτροπής Διαγωνισμού ή σε παράρτημά του, που υπογράφεται από τον Πρόεδρο και τα μέλη της. Ως ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές, τεκμαίρονται οικονομικές προσφορές που εμφανίζουν απόκλιση*

Αριθμός Απόφασης: 485 / 2024

μεγαλύτερη των δέκα (10) ποσοστιαίων μονάδων από τον μέσο όρο του συνόλου των εκπτώσεων των παραδεκτών προσφορών που υποβλήθηκαν. Η αναθέτουσα αρχή δύναται να κρίνει ότι συνιστούν ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές και προσφορές με μικρότερη ή καθόλου απόκλιση από το ως άνω όριο. Στις παραπάνω περιπτώσεις, η αναθέτουσα αρχή απαιτεί από τους οικονομικούς φορείς να εξηγήσουν την τιμή ή το κόστος που προτείνουν στην προσφορά τους, εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση της σχετικής πρόσκλησης, η οποία αποστέλλεται μέσω της λειτουργίας «Επικοινωνία» του υποσυστήματος. Αν οικονομικός φορέας δεν ανταποκριθεί στη σχετική πρόσκληση της αναθέτουσας αρχής εντός της άνω προθεσμίας και δεν υποβάλλει εξηγήσεις, η προσφορά του απορρίπτεται ως μη κανονική και καταπίπτει υπέρ της αναθέτουσας αρχής η εγγυητική επιστολή συμμετοχής. Αν οι εξηγήσεις δεν γίνουν αποδεκτές, η προσφορά απορρίπτεται, ωστόσο δεν καταπίπτει η εγγυητική επιστολή συμμετοχής. Οι παρεχόμενες εξηγήσεις του οικονομικού φορέα, οι οποίες υποβάλλονται, ομοίως, μέσω της λειτουργίας « Επικοινωνία», ιδίως ως προς τον προσδιορισμό οικονομικών μεγεθών, με τις οποίες ο προσφέρων διαμόρφωσε την προσφορά του, αποτελούν δεσμευτικές συμφωνίες και τμήμα της σύμβασης ανάθεσης που δεν μπορούν να μεταβληθούν καθ' όλη τη διάρκεια εκτέλεσης της σύμβασης. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται τα αναλυτικά αναφερόμενα στα άρθρα 88 και 89 του ν. 4412/2016 Η Επιτροπή Διαγωνισμού ολοκληρώνει τη σύνταξη του σχετικού πρακτικού με το αποτέλεσμα της διαδικασίας, με το οποίο εισηγείται την ανάθεση της σύμβασης στον μειοδότη (ή τη ματαίωση της διαδικασίας), και υποβάλλει στην αναθέτουσα αρχή το σχετικό ηλεκτρονικό αρχείο, ως “εσωτερικό”, προς έγκριση, μεταβιβάζοντας παράλληλα ξανά την αρμοδιότητα διαχείρισης του ηλεκτρονικού διαγωνισμού στον αρμόδιο πιστοποιημένο χρήστη της αναθέτουσας αρχής. Η αποδοχή ή απόρριψη των εξηγήσεων των οικονομικών φορέων, κατόπιν γνώμης της Επιτροπής Διαγωνισμού, η οποία περιλαμβάνεται στο ως άνω πρακτικό, ενσωματώνεται στην απόφαση της επόμενης περίπτωσης (θ). Για την εξέταση των εξηγήσεων δύναται να συγκροτούνται και έκτακτες επιτροπές ή ομάδες εργασίας, κατά τα οριζόμενα στην παρ. 3 του άρθρου 221 ν. 4412/2016.». Ως προελέχθη στην σκέψη 10 της παρούσας, η αναθέτουσα αρχή οφείλει να αξιολογήσει το σύνολο των υποβαλλόμενων στοιχείων και να κρίνει επ' αυτών

Αριθμός Απόφασης: 485 / 2024

με αιτιολογημένη κρίση, πριν την απόφασή της για την αποδοχή ή την απόρριψη της προσφοράς, εκ τούτων, δε, παρέπεται ότι η αξιολογική κρίση στις σχετικές διευκρινήσεις επί της εκάστοτε κατατεθείσας προσφοράς διαγωνιζομένου πρέπει να γίνεται πρωτογενώς από την αναθέτουσα αρχή, η οποία οφείλει να προβεί σε ευρύ έλεγχο ουσίας των ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών, ενώ οι κρίσεις της υπόκεινται σε έλεγχο αιτιολογίας από τα αρμόδια όργανα, όπως εν προκειμένω η ΕΑΔΗΣΥ. Σε κάθε περίπτωση, η οικεία απόφαση της αναθέτουσας αρχής περί αξιολόγησης των οικονομικών προσφορών και ανάδειξης προσωρινού αναδόχου, δια της οποίας ενσωματώνεται και σκέλος περί της αποδοχής ή απόρριψης «ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς», κατόπιν των υποχρεωτικών εξηγήσεων του προσφέροντος, θα πρέπει να είναι ειδικά αιτιολογημένη σε σχέση, τόσο με όσα ο προσφέρων επικαλέστηκε και προσκόμισε με τις εξηγήσεις του, όσο και με όσα έπρεπε να αποδειχθούν και δεν αποδείχθηκαν. Από το σώμα της υπ' αριθμ. .../2023 απόφασης της ... Επιτροπής της Αναθέτουσας Αρχής, στην οποία ενσωματώνεται και το οικείο Πρακτικό της Επιτροπής του Διαγωνισμού, προκύπτει ότι, σε σχέση με την αξιολόγηση της αιτιολόγησης και των εξηγήσεων των οικονομικών φορέων των οποίων οι προφορές κρίθηκαν ως ασυνήθιστα χαμηλές, αναγράφεται μόνο ότι από τον έλεγχο των κατατεθειμένων αιτιολογήσεων η Επιτροπή Διαγωνισμού έκανε δεκτές τις αιτιολογήσεις και των δύο οικονομικών φορέων και συγκεκριμένα, επί λέξει, αναγράφεται, ότι « ... Μετά την ηλεκτρονική αποσφράγιση των προσφορών που κατατέθηκαν στον διαγωνισμό του έργου «...» (προϋπολογισμού 1.000.000,00 €, (με Φ.Π.Α.), Χρηματοδότηση: (...2023-2024», οι οικονομικές προφορές των οικονομικών φορέων «...» και «...» με σειρά κατάταξης 1ος και 2ος θεωρήθηκαν ασυνήθιστα χαμηλές και οι προσφέροντες κλήθηκαν να αιτιολογήσουν την προσφορά τους. Οι αιτιολογήσεις κατατέθηκαν εμπρόθεσμα μέσω του συστήματος Επικοινωνία του ΕΣΗΔΗΣ. Από τον έλεγχο των κατατεθειμένων αιτιολογήσεων η Επιτροπή Διαγωνισμού έκανε δεκτές τις αιτιολογήσεις και των δύο οικονομικών φορέων και Ε ι σ η γ ε ί τ α ι : Την έγκριση του αποτελέσματος για την ανάδειξη του οικονομικού φορέα «...» ως προσωρινού μειοδότη με μέση προσφερόμενη έκπτωση 49,53 % (...) Μετά από διαλογική συζήτηση μεταξύ των μελών της η ... Επιτροπή ομόφωνα αποφασίζει 1. Την έγκριση του Πρακτικού ΑΠΟΣΦΡΑΓΙΣΗΣ / ΣΕΙΡΑΣ

Αριθμός Απόφασης: 485 / 2024

ΜΕΙΟΔΟΣΙΑΣ / ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΕΩΝ / ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΥ ΜΕΙΟΔΟΤΗ (ΟΡΘΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ -ΔΙΟΡΘΩΣΗ ...), της ... του έργου «...» (κωδικός Πράξης/...): ... (Υποέργο 8)...), προϋπολογισμού 1.000.000,00€ (πλέον ΦΠΑ), με α.α. ΕΣΗΔΗΣ ... 2. Την ανάδειξη ως προσωρινού μειοδότη τον οικονομικό φορέα «...», με μέση προσφερόμενη έκπτωση 49,53 % ως την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά με βάση την τιμή. (...)). Με το περιεχόμενο, όμως, αυτό η αιτιολογία της προσβαλλόμενης παράσταται πλημμελής ως προς την αξιολόγηση της αιτιολόγησης και των εξηγήσεων των οικονομικών φορέων των οποίων οι προφορές κρίθηκαν ως ασυνήθιστα χαμηλές, μεταξύ των οποίων και της εταιρίας με την επωνυμία ««...», ως βάσιμα προβάλλει η προσφεύγουσα. Ειδικότερα, στην προσβαλλόμενη ως αιτιολογία περιλαμβάνεται η αξιολόγηση της αιτιολόγησης των κληθέντων προς παροχή εξηγήσεων οικονομικών φορέων εκ μέρους της Επιτροπής του Διαγωνισμού, όπου στο οικείο από 29-08-2023 Πρακτικό αυτής (ορθή επανάληψη) αναγράφεται (σελ. 6 αυτού) ότι «(...) Β. ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ (...) Οι αιτιολογήσεις κατατέθηκαν εμπρόθεσμα μέσω του συστήματος Επικοινωνία του ΕΣΗΔΗΣ. Από τον έλεγχο των κατατεθειμένων αιτιολογήσεων η Επιτροπή Διαγωνισμού έκανε δεκτές τις αιτιολογήσεις και των δύο οικονομικών φορέων και Εισηγείται: Την έγκριση του αποτελέσματος για την ανάδειξη του οικονομικού φορέα «...» ως προσωρινού μειοδότη με μέση προσφερόμενη έκπτωση 49,53 % ως την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά με βάση την τιμή. (...)). Επομένως, η προσβαλλόμενη απόφαση της Αναθέτουσας Αρχής, η οποία, σύμφωνα με τα προαναφερόμενα, δεν περιλαμβάνει ευρύ έλεγχο ουσίας των ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών, είναι πλημμελώς αιτιολογημένη ως προς την αποδοχή της αιτιολόγησης ως επαρκούς, χωρίς η αιτιολογία αυτή να συμπληρώθηκε με τις απόψεις της Αναθέτουσας Αρχής, λόγω του εκπροθέσμου αυτών και της μη λήψης υπόψη αυτών από το Κλιμάκιο, κατά τα ειδικότερα στην σκέψη 6 της παρούσας. Ως εκ τούτου, επειδή η αξιολογική κρίση στις σχετικές διευκρινήσεις επί της εκάστοτε κατατεθείσας προσφοράς διαγωνιζομένου πρέπει να γίνεται πρωτογενώς από την αναθέτουσα αρχή και η σχετική απόφαση θα πρέπει να είναι ειδικά αιτιολογημένη σε σχέση με όσα ο προσφέρων επικαλέστηκε και προσκόμισε

με τις εξηγήσεις του, ο οικείος λόγος της προδικαστικής προσφυγής πρέπει να γίνει δεκτός κατά τα ανωτέρω. Κατόπιν των γενομένων δεκτών αμέσως παραπάνω, η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί κατά το σκέλος αυτής με το οποίο έγινε δεκτή η αιτιολόγηση και οι εξηγήσεις επί της οικονομικής προσφοράς της εταιρίας με την επωνυμία «...», χωρίς νόμιμη αιτιολογία. Τούτο, γιατί η ΕΑΔΗΣΥ δεν έχει εξουσία να τροποποιήσει την προσβληθείσα πράξη ούτε να προβεί, καθ' υποκατάσταση της αναθέτουσας αρχής, η ίδια στην οφειλόμενη ενέργεια (πρβλ. ΣτΕ 832/2021). Ειδικότερα, η Αρχή δεν δύναται να υποκαταστήσει την αναθέτουσα αρχή στην άσκηση των αρμοδιοτήτων του άρθρου 88 Ν. 4412/2016, ήτοι στην έκδοση αιτιολογημένης απόφασης αποδοχής της οικονομικής προσφοράς ή απόρριψής της ως ασυνήθιστα χαμηλής, η οποία (έκδοση της οικείας απόφασης) προϋποθέτει την ανάπτυξη πραγματικού διαλόγου μεταξύ του οικονομικού φορέα και της αναθέτουσας αρχής για τη διαπίστωση της σοβαρότητας και της φερεγγυότητας της προσφοράς. Η αναθέτουσα αρχή, είναι κατά τεκμήριο, σε θέση να εκτιμήσει τελικά τον ρεαλιστικό ή μη χαρακτήρα μιας προσφοράς σε σχέση με το κόστος εκτέλεσης της σύμβασης, της οποίας τον προϋπολογισμό, το τιμολόγιο μελέτης και τα λοιπά τεύχη δημοπράτησης η ίδια κατήρτισε, προκειμένου να αποφανθεί αιτιολογημένα για τον τυχόν ασυνήθιστα χαμηλό χαρακτήρα των προσφορών, ενώ έχει την υποχρέωση να αιτιολογεί νομίμως, ήτοι σαφώς, ειδικώς και επαρκώς κατ' άρθρο 17 ΚΔΔ/σίας, την απόφαση αποδοχής ή απόρριψης οικονομικής προσφοράς κατά τα άνω, η οποία εκδίδεται κατ' ενάσκηση ευρείας διακριτικής ευχέρειας των οργάνων της. Κατά συνέπεια, η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί κατά τα ανωτέρω, προκειμένου η υπόθεση να αναπεμφθεί στην Αναθέτουσα Αρχή, ώστε να εκτιμηθούν αιτιολογημένα από τα αρμόδια όργανά της, κατ' ενάσκηση των κατ' άρθρα 88 Ν. 4412/2016 και 4.1.η της Διακήρυξης αρμοδιοτήτων τους, οι εξηγήσεις της εταιρίας με την επωνυμία «...» επί της οικονομικής της προσφοράς ώστε να κριθεί εάν, τελικώς, καθίσταται ή όχι αυτή ασυνήθιστα χαμηλή και η προσφερόμενη τιμή ανεπαρκής ή επαρκής για την εκτέλεση της συγκεκριμένης υπό ανάθεση σύμβασης.

15. Επειδή, περαιτέρω με τον δεύτερο λόγο της προσφυγής η προσφεύγουσα προβάλλει ότι α) σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του οικονομικού φορέα «...» και την παράγραφο περί άμεσου κόστους (σελ. 29

Αριθμός Απόφασης: 485 / 2024

επ.), ο εν λόγω οικονομικός φορέας έχει αιτιολογήσει το άμεσο κόστος συγκεκριμένων άρθρων του τιμολογίου που αφορούν στο 77,93% του συνολικού προϋπολογισμού, χωρίς, όμως, να έχει υπολογίσει εργατική δαπάνη για τις εργασίες των άρθρων Α.Τ. 12, 45.0.1, 88.01, 91.01, 92.01, 93, 106.01 και 120 του Τιμολογίου Μελέτης. Συγκεκριμένα, ισχυρίζεται ότι στον Πίνακα Υπολογισμού Εργατικής Δαπάνης της αιτιολογικής έκθεσης (σελ. 8 επ.) και στις στήλες «ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ» και «ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ», ο ανωτέρω οικονομικός φορέας έχει σημειώσει «0%» και «ΟΧΙ» αντίστοιχα, για τις εργασίες που δεν αιτιολόγησε και οι οποίες ανέρχονται σε ποσοστό 22,07% του συνολικού προϋπολογισμού, για τις συγκεκριμένες, δε, εργασίες, όπως προκύπτει από τον Πίνακα Υπολογισμού Άμεσου Κόστους (σελ. 31 επ.) έλαβε υπόψη του ως τιμή προσφοράς, την τιμή του προϋπολογισμού μελέτης, στην οποία εμπεριέχεται και η εργατική δαπάνη και επομένως, ορθώς, δεν υπολόγισε εργατική δαπάνη. Ωστόσο, ως υποστηρίζει η προσφεύγουσα, για τις εργασίες των άρθρων Α.Τ. 12, 45.0.1, 88.01, 91.01, 92.01, 93, 106.01 και 120 του Τιμολογίου Μελέτης, ο προαναφερόμενος οικονομικός φορέας, μολονότι υπολόγισε αναλυτικά το άμεσο κόστος τους, δηλαδή με ανάλυση κόστους εργασιών και υλικών και χωρίς να λάβει υπόψη την τιμή του προϋπολογισμού μελέτης, παρέλειψε να υπολογίσει κόστος εργατικής δαπάνης βάσει των συντελεστών του ΙΚΑ – ΕΦΚΑ (Εγκύκλιος 52/2002 ΙΚΑ), ήτοι για τις συγκεκριμένες εργασίες δεν έχει υπολογισθεί εργατική δαπάνη, η οποία, όπως προκύπτει από τον συνημμένο στην προσφυγή πίνακα, ανέρχεται τελικά σε € 15.090,28 β) ο υπολογισμός του άμεσου κόστους των εργασιών των άρθρων 27, 28, 29 και 30 του Τιμολογίου Μελέτης είναι απολύτως αυθαίρετος και δεν αποδεικνύεται η ορθότητά του, καθώς δεν έχουν προσκομισθεί σχετικές προσφορές του εμπορίου, ομοίως, το ίδιο ισχύει και για τις εργασίες των άρθρων 37.01, 37.02, 45.01, 88.01, 88.02 και 91.01, καθώς δεν έχουν προσκομισθεί προσφορές από την αγορά. Κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή Διαγωνισμού και συνακολούθως η Οικονομική Επιτροπή της Αναθέτουσας Αρχής έκαναν δεκτή την αιτιολόγηση του ανωτέρω οικονομικού φορέα, δίχως να εξετάσουν εάν το επικαλούμενο από αυτόν κόστος ανταποκρίνεται στις τιμές της αγοράς και δίχως να του ζητήσουν, έστω, συμπληρωματικά να προσκομίσει τις σχετικές προσφορές και γ) η χρησιμοποιούμενη από τον

Αριθμός Απόφασης: 485 / 2024

ανωτέρω οικονομικό φορέα τιμή μηχανημάτων, η οποία και επηρεάζει το κόστος πληθώρας άρθρων (Α.Τ. 69.01, 69.02, 76, 81.01 – 81.06, 120, 126.01, 126.04, 126.06, 126.08, 126.09, 135.02) είναι, ομοίως, αυθαίρετη και αναπόδεικτη διότι δεν υπάρχει στην αιτιολογική έκθεση το Μητρώο Παγίων, ώστε να μπορεί να αποδειχθεί εάν το μηχάνημα είναι ιδιόκτητο ή μη, καθώς και η απόσβεσή του.

16. Επειδή, επί των ανωτέρω προβαλλόμενων λεκτέα είναι τα εξής: Ως προελέχθη στην σκέψη 11 της παρούσας, οι διαγωνιζόμενοι δεν εμποδίζονται να προβάλλουν το πρώτον ισχυρισμούς περί ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών έτερων προσφερόντων, με την άσκηση προδικαστικής προσφυγής, τους ενώπιον της ΕΑΔΗΣΥ, προς την οποία, άλλωστε, η αναθέτουσα αρχή υποχρεούται κατ' άρθρον 365 παρ. 1 περ. β' Ν. 4412/2016 να υποβάλλει απόψεις, με τις οποίες έχει τη δυνατότητα να παραθέσει αρχική ή συμπληρωματική αιτιολογία της προσβαλλόμενης πράξης, η οποία, στην περίπτωση αυτή, μπορεί να αναφέρεται ιδίως στις αιτιάσεις του προσφεύγοντος περί ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών έτερων προσφερόντων. Εν προκειμένω, κατά τα ειδικότερα στην σκέψη 6 της παρούσας, στις 07-02-2024 και κατ' ορθή επανάληψη στις 08-02-2024 η Αναθέτουσα Αρχή, μέσω της λειτουργικότητας «Επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ, κοινοποίησε τις υπ' αρ. πρωτ. .../07-02-2024 απόψεις της, οι οποίες, ως κατατεθείσες εκτός της δεκαπενθήμερης σχετικής προθεσμίας δεν λαμβάνονται υπόψη από το Κλιμάκιο. Με τον δεύτερο λόγο (κατά τα τρία σκέλη αυτού, ως αναλυτικά αναφέρονται στην σκέψη 15 της παρούσας), η προσφεύγουσα προβάλλει ισχυρισμούς ότι είναι μη νόμιμη η αποδοχή της αιτιολόγησης της εταιρίας με την επωνυμία ««...» λόγω εσφαλμένου υπολογισμού της εργατικής δαπάνης και λόγω έλλειψης στοιχείων, προσκομίζει, δε, και επικαλείται προς απόδειξη των ισχυρισμών της Πίνακα Υπολογισμού Εργατικής Δαπάνης. Ωστόσο, όπως έχει νομολογηθεί, μόνη αρμόδια να αποφανθεί περί του αποκλεισμού του διαγωνιζομένου από τη διαδικασία ανάθεσης είναι η αναθέτουσα αρχή, αφού αυτή κρίνει αιτιολογημένα αν τα στοιχεία που παρείχε ο διαγωνιζόμενος εξηγούν ή όχι ικανοποιητικά την προσφερόμενη τιμή και αν αυτή επαρκεί για την υλοποίηση της συγκεκριμένης σύμβασης, της ΕΑΔΗΣΥ μη δυνάμενης να υποκαταστήσει την αναθέτουσα αρχή ως προς την άσκηση της συγκεκριμένης αρμοδιότητας

Αριθμός Απόφασης: 485 / 2024

(πρβλ. ΣτΕ 602/2021, ΕΑ ΣτΕ 288/2020). Εν προκειμένω, η ΕΑΔΗΣΥ δεν μπορεί να υποκαταστήσει την Αναθέτουσα Αρχή και να αξιολογήσει πρωτογενώς τις σχετικές διευκρινήσεις και την αιτιολόγηση επί της οικονομικής προσφοράς της εταιρίας με την επωνυμία «...». Με τα ανωτέρω δεδομένα είναι βάσιμος ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας, ως αυτός εμπεριέχεται στον εξεταζόμενο λόγο της κρινόμενης προδικαστικής προσφυγής, με αποτέλεσμα η σχετική απόφαση της Αναθέτουσας Αρχής να είναι πλημμελώς αιτιολογημένη ως προς την αποδοχή της ανωτέρω αιτιολόγησης της προαναφερόμενης εταιρίας ως επαρκούς και αν η οικονομική αυτή προσφορά είναι ή μη εν συνόλω κερδοφόρα (ως ήδη κρίθηκε στην σκέψη 14 της παρούσας), η δε αιτιολογία αυτή δεν συμπληρώθηκε με τις απόψεις της Αναθέτουσας Αρχής, λόγω της εκπρόθεσμης υποβολής αυτών (σκέψη 6 της παρούσας). Ως εκ τούτου, ο οικείος λόγος της προδικαστικής προσφυγής πρέπει να γίνει δεκτός κατά τα ανωτέρω. Κατόπιν των γενομένων δεκτών αμέσως παραπάνω, ενόψει όσων έγιναν δεκτά στο τέλος της 14^{ης} σκέψης της παρούσας, ως προς το ότι η ΕΑΔΗΣΥ δεν δύναται να υποκαταστήσει την αναθέτουσα αρχή στην άσκηση των αρμοδιοτήτων του άρθρου 88 Ν. 4412/2016, ήτοι στην έκδοση αιτιολογημένης απόφασης αποδοχής της οικονομικής προσφοράς ή απόρριψής της ως ασυνήθιστα χαμηλής, η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί κατά το σκέλος αυτής με το οποίο έγινε δεκτή η αιτιολόγηση και οι εξηγήσεις επί της οικονομικής προσφοράς της εταιρίας με την επωνυμία «...», χωρίς νόμιμη αιτιολογία, προκειμένου η υπόθεση να αναπεμφθεί στην Αναθέτουσα Αρχή, ώστε να εκτιμηθεί αιτιολογημένα από τα αρμόδια όργανά της, κατ' ενάσκηση των κατ' άρθρα 88 Ν. 4412/2016 και 4.1.η της Διακήρυξης αρμοδιοτήτων τους, εάν οι επικαλούμενες εκ μέρους της προσφεύγουσας πλημμέλειες της αιτιολόγησης και των εξηγήσεων εταιρίας αυτής επί της οικονομικής της προσφοράς καθιστούν ή όχι αυτή ασυνήθιστα χαμηλή και την προσφερόμενη τιμή ανεπαρκή ή επαρκή για την εκτέλεση της συγκεκριμένης υπό ανάθεση σύμβασης.

17. Επειδή, ακόμη με τον τρίτο λόγο της προσφυγής η προσφεύγουσα προβάλλει ότι η εταιρία με την επωνυμία «...» υπέβαλε με τα δικαιολογητικά κατακύρωσης τις από 29-11-2023 Βεβαιώσεις του ... για τα πρόσωπα που στελεχώνουν την εργοληπτική επιχείρηση, ήτοι για τον ... και για τον ... , από

Αριθμός Απόφασης: 485 / 2024

τις οποίες προκύπτει ότι δεν έχουν καταδικαστεί για αδίκημα που αφορά την επαγγελματική τους διαγωγή ούτε για βαρύ επαγγελματικό παράπτωμα από το Πειθαρχικό Συμβούλιο των Μελών του Τ.Ε.Ε., αλλά οι ως άνω βεβαιώσεις καλύπτουν μόνο το χρόνο υποβολής των δικαιολογητικών κατακύρωσης και όχι το χρόνο υποβολής της προσφοράς της ανωτέρω εταιρίας, καθώς έχουν εκδοθεί την 29-11-2023, ήτοι ημερομηνία μεταγενέστερη του χρόνου υποβολής της προσφοράς της και των εκ μέρους της περί τούτων προαποδεικτικώς δηλούμενων στο Ε.Ε.Ε.Σ. Ειδικότερα, προβάλλει ότι οι ως άνω βεβαιώσεις αναφέρουν ρητώς ότι ισχύουν για έξι μήνες από την έκδοσή τους, συνεπώς δεν ίσχυαν κατά το χρόνο υποβολής προσφοράς της ανωτέρω εταιρίας και, ως εκ τούτου, είναι ακυρωτέα η προσβαλλόμενη απόφαση, διότι μη νομίμως η Αναθέτουσα Αρχή έκανε δεκτή την προσφορά της και κατακύρωσε το αποτέλεσμα του διαγωνισμού σε αυτήν, καθώς δεν απέδειξε ότι κατά το χρόνο υποβολής της προσφοράς της συνέτρεχαν τα εκ μέρους της προαποδεικτικώς δηλούμενα σε σχέση με τη διάπραξη επαγγελματικού παραπτώματος.

18. Επειδή, επί των ανωτέρω προβαλλόμενων λεκτέα είναι τα εξής: Σύμφωνα με το άρθρο 22.Α.4. της Διακήρυξης «Αποκλείεται από τη συμμετοχή στην παρούσα διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης προσφέρων σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες καταστάσεις: (...) (θ) εάν ο οικονομικός φορέας έχει διαπράξει σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα, το οποίο θέτει σε αμφιβολία την ακεραιότητά του.». Σύμφωνα, δε, με το άρθρο 23.2. Δικαιολογητικά (Αποδεικτικά μέσα) της Διακήρυξης «Το δικαίωμα συμμετοχής και οι όροι και προϋποθέσεις συμμετοχής, όπως ορίστηκαν στα άρθρα 21 και 22 της παρούσας, κρίνονται: α) κατά την υποβολή της προσφοράς, με την υποβολή του ΕΕΕΣ, β) κατά την υποβολή των δικαιολογητικών κατακύρωσης, σύμφωνα με το άρθρο 4.2 (α έως δ) και γ) κατά την εξέταση της υπεύθυνης δήλωσης, σύμφωνα με την περ. γ' της παρ. 3 του άρθρου 105 του ν.4412/16, και στο άρθρο 4.2 (ε) της παρούσας. (...)», ενώ σύμφωνα με το άρθρο 23.3 της Διακήρυξης - Δικαιολογητικά μη συνδρομής λόγων αποκλεισμού του άρθρου 22 Α. «Ο προσωρινός ανάδοχος, κατόπιν σχετικής ηλεκτρονικής πρόσκλησης από την αναθέτουσα αρχή, υποβάλλει τα ακόλουθα δικαιολογητικά, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 4.2 της παρούσας: Για την απόδειξη της μη συνδρομής των λόγων

Αριθμός Απόφασης: 485 / 2024

αποκλεισμού του άρθρου 22Α, ο προσωρινός ανάδοχος υποβάλλει αντίστοιχα τα παρακάτω δικαιολογητικά: (...) (ε) Για τις λοιπές περιπτώσεις της παραγράφου Α.4 του άρθρου 22, υποβάλλεται υπεύθυνη δήλωση του προσφέροντος ότι δεν συντρέχουν στο πρόσωπό του οι οριζόμενοι λόγοι αποκλεισμού. Ειδικά για την περίπτωση θ της παραγράφου Α.4 του άρθρου 22, για τις εργοληπτικές επιχειρήσεις που είναι εγγεγραμμένες στο Μ.Ε.ΕΠ. υποβάλλονται πιστοποιητικά χορηγούμενα από τα αρμόδια επιμελητήρια και φορείς (ΤΕΕ, ΓΕΩΤΕΕ, ΕΕΤΕΜ), όπως προβλέπεται στη με αριθ. .../28.07.2005 (...) απόφαση, περί ενημερότητας πτυχίου, όπως ισχύει, από τα οποία αποδεικνύεται ότι τα πρόσωπα με βεβαίωση του Μ.Ε.Κ. που στελεχώνουν την εργοληπτική επιχείρηση, δεν έχουν διαπράξει σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα. Μετά τη λήξη ισχύος των μεταβατικών διατάξεων του άρθρου 65 του π.δ. 71/2019 και την πλήρη έναρξη ισχύος των διατάξεων του τελευταίου, για τις εγγεγραμμένες στο Μ.Η.Ε.Ε.Δ.Ε. εργοληπτικές επιχειρήσεις, η μη συνδρομή του ως άνω λόγου αποκλεισμού περί σοβαρού επαγγελματικού παραπτώματος, αποδεικνύεται με την υποβολή του πιστοποιητικού του Τμήματος ΙΙ του εν λόγω μητρώου που συνιστά επίσημο κατάλογο, σύμφωνα με τα ειδικότερα προβλεπόμενα στο άρθρο 47 του ως άνω π.δ.». Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 9 της Διακήρυξης - Συμπλήρωση – αποσαφήνιση πληροφοριών και δικαιολογητικών «Η αναθέτουσα αρχή τηρώντας τις αρχές της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας, ζητά από τους προσφέροντες οικονομικούς φορείς, όταν οι πληροφορίες ή η τεκμηρίωση που πρέπει να υποβάλλονται είναι ή εμφανίζονται ελλιπείς ή λανθασμένες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων στο ΕΕΕΣ, ή όταν λείπουν συγκεκριμένα έγγραφα, να υποβάλλουν, να συμπληρώνουν, να αποσαφηνίζουν ή να ολοκληρώνουν τις σχετικές πληροφορίες ή τεκμηρίωση, εντός προθεσμίας όχι μικρότερης των δέκα (10) ημερών και όχι μεγαλύτερης των είκοσι (20) ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης σε αυτούς της σχετικής πρόσκλησης, μέσω της λειτουργικότητας «Επικοινωνία» του υποσυστήματος, σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στις διατάξεις των άρθρων 102 και 103 του ν. 4412/2016. Η συμπλήρωση ή η αποσαφήνιση ζητείται και γίνεται αποδεκτή υπό την προϋπόθεση ότι δεν τροποποιείται η προσφορά του οικονομικού φορέα και ότι αφορά σε στοιχεία ή δεδομένα, των οποίων είναι αντικειμενικά εξακριβώσιμος ο προγενέστερος

χαρακτήρας σε σχέση με το πέρας της καταληκτικής προθεσμίας παραλαβής προσφορών. Τα ανωτέρω ισχύουν κατ' αναλογίαν και για τυχόν ελλείπουσες δηλώσεις, υπό την προϋπόθεση ότι βεβαιώνουν γεγονότα αντικειμενικώς εξακριβώσιμα». Τέλος, σύμφωνα, δε, με το άρθρο, 4.2 της Διακήρυξης - Πρόσκληση υποβολής δικαιολογητικών προσωρινού αναδόχου/ Κατακύρωση/Πρόσκληση για υπογραφή σύμβασης «(...) γ) Αν δεν υποβληθούν τα παραπάνω δικαιολογητικά ή υπάρχουν ελλείψεις σε αυτά που υποβλήθηκαν ηλεκτρονικά ή σε έντυπη μορφή, εφόσον απαιτείται, σύμφωνα με τα ανωτέρω η αναθέτουσα αρχή καλεί τον προσωρινό ανάδοχο να προσκομίσει τα ελλείποντα δικαιολογητικά ή να συμπληρώσει τα ήδη υποβληθέντα ή να παράσχει διευκρινίσεις, κατά την έννοια του άρθρου 102 ν. 4412/2016, εντός προθεσμίας δέκα (10) ημερών από την κοινοποίηση της σχετικής πρόσκλησης σε αυτόν. Αν ο προσωρινός ανάδοχος υποβάλλει αίτημα προς την αναθέτουσα αρχή για παράταση της ως άνω προθεσμίας, το οποίο συνοδεύεται με αποδεικτικά έγγραφα από τα οποία να αποδεικνύεται ότι έχει αιτηθεί τη χορήγηση των δικαιολογητικών, η αναθέτουσα αρχή παρατείνει την προθεσμία υποβολής των δικαιολογητικών για όσο χρόνο απαιτηθεί για τη χορήγηση των δικαιολογητικών από τις αρμόδιες δημόσιες αρχές. Το παρόν εφαρμόζεται αναλόγως και στις περιπτώσεις που η αναθέτουσα αρχή τυχόν ζητήσει την προσκόμιση δικαιολογητικών κατά τη διαδικασία αξιολόγησης των προσφορών και πριν από το στάδιο κατακύρωσης, κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 79 παράγραφος 5 εδάφιο α' ν. 4412/2016, τηρουμένων των αρχών της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας.». Κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 103 Ν. 4412/2016, η αναθέτουσα αρχή υποχρεούται, κατόπιν ελέγχου των υποβληθέντων κατ' αρχήν από τον προσωρινό ανάδοχο δικαιολογητικών κατακύρωσης, να τον καλέσει να καλύψει, εντός δεκαήμερης προθεσμίας, τυχόν ελλείψεις των εν λόγω δικαιολογητικών, είτε με την υποβολή αρχικώς μη υποβληθέντος δικαιολογητικού, είτε με τη συμπλήρωση αρχικώς μεν υποβληθέντος, αλλά μη πληρούντος τις απαιτήσεις της διακήρυξης δικαιολογητικού, σε περίπτωση κατά την οποία οι ελλείψεις αυτές επάγονται αποκλεισμό του προσωρινού αναδόχου. Η αρχική, δηλαδή, παράλειψη ή πλημμελής υποβολή εκ μέρους του αναδόχου κάποιου από τα δικαιολογητικά κατακύρωσης, δεν συνεπάγεται αυτομάτως και άνευ ετέρου τον αποκλεισμό του από την περαιτέρω διαδικασία του διαγωνισμού, αλλά

Αριθμός Απόφασης: 485 / 2024

υποχρεώνει, κατ' αρχήν, την αναθέτουσα αρχή να προβεί στην οφειλόμενη κατά τα ως άνω κλήση του προσωρινού αναδόχου προς συμπλήρωση του ελλείποντος ή/και ελλιπούς δικαιολογητικού. Μόνον εφόσον έχει προηγηθεί η προσήκουσα κατά τα ως άνω κλήση του προσωρινού αναδόχου από την αναθέτουσα αρχή και η εξέταση της συμμόρφωσης του οικονομικού φορέα προς αυτήν, μπορεί η αναθέτουσα αρχή να προβεί στην απόρριψη των δικαιολογητικών κατακύρωσης λόγω ελλείψεων που δεν θεραπεύτηκαν κατά την ανωτέρω διαδικασία (πρβλ. ΕΑ ΣΤΕ 37/2021, σκ. 19, 29/2019, σκ. 11, ΔΕφΠειρ Ν60/2021, σκ. 13, ΔΕφΑΘ Ν42/2020). Η προσφεύγουσα προβάλλει, ότι οι από 29-11-2023 Βεβαιώσεις του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας (Τ.Ε.Ε.) για τον ... και τον ... καλύπτουν μόνο το χρόνο υποβολής των δικαιολογητικών κατακύρωσης και όχι το χρόνο υποβολής της προσφοράς της εταιρίας με την επωνυμία «...», καθώς έχουν εκδοθεί την 29-11-2023, ήτοι ημερομηνία μεταγενέστερη του χρόνου υποβολής της προσφοράς της και των εκ μέρους της περί τούτων προαποδεικτικώς δηλούμενων στο Ε.Ε.Ε.Σ., αναφέρουν, δε, ρητώς ότι ισχύουν για έξι μήνες από την έκδοσή τους, συνεπώς δεν ίσχυαν κατά το χρόνο υποβολής προσφοράς της προαναφερόμενης εταιρίας. Από την επισκόπηση των ανωτέρω με ημερομηνία έκδοσης 29-11-2023 δύο (2) Βεβαιώσεων του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας (Τ.Ε.Ε.) και συγκεκριμένα της με αριθμ. πρωτ. ... βεβαίωσης για τον ... και της με αριθμ. πρωτ. ... βεβαίωσης για τον ... (επιμέρους αρχεία με την ονομασία «...» και «...», εμπεριεχόμενα στο αρχείο με την ονομασία «...» εντός του φακέλου των υποβληθέντων την 30-11-2023 δικαιολογητικών κατακύρωσης με την ονομασία «ΠΡΟΣ ΥΠΟΒΟΛΗ.rar» κατόπιν της από 28-11-2023 πρόσκλησης της Αναθέτουσας Αρχής προς υποβολή αυτών), προκύπτει ότι οι προαναφερόμενοι δεν έχουν καταδικαστεί για αδίκημα που αφορά την επαγγελματική τους διαγωγή ούτε για βαρύ επαγγελματικό παράπτωμα από το Πειθαρχικό Συμβούλιο των Μελών του Τ.Ε.Ε. και ότι οι βεβαιώσεις αυτές ισχύουν για έξι (6) μήνες από την έκδοσή τους, ενώ εκ των άνω δύο (2) βεβαιώσεων του Τ.Ε.Ε. δεν καλύπτεται για όσα βεβαιώνουν σχετικά με την διάπραξη επαγγελματικού παραπτώματος και ο χρόνος υποβολής της προσφοράς του ανωτέρω οικονομικού φορέα. Εντούτοις, η προσφορά του ανωτέρω οικονομικού φορέα δεν θα απορριπτόταν για τον λόγο αυτό, δεδομένου ότι η Αναθέτουσα Αρχή θα

Αριθμός Απόφασης: 485 / 2024

όφειλε, κατ' αποδοχή του οικείου λόγου, να τον καλέσει, σύμφωνα με τις προπαρατεθείσες διατάξεις του άρθρου 103 του Ν. 4412/2016 και των άρθρων 4.2.γ και 9 της Διακήρυξης να συμπληρώσει ή/και να διασαφηνίσει τα εν λόγω στοιχεία, ήτοι να υποβάλλει βεβαιώσεις που να καλύπτουν και τον χρόνο υποβολής της προσφοράς του. Ενόψει, όμως, της αποδοχής του πρώτου και δεύτερου λόγου της κρινόμενης προσφυγής (σκέψεις 14 και 16), η εν λόγω κλήση παρέλκει ως αλυσιτελής. Οίκοθεν νοείται ότι, σε περίπτωση που η Αναθέτουσα Αρχή εξετάσει και αποφανθεί αιτιολογημένα για τα προαναφερόμενα ζητήματα, κατά τα ειδικότερα διαλαμβανόμενα στις σκέψεις 14 και 16 της παρούσας, και κρίνει αποδεκτή την αιτιολόγηση και τις εξηγήσεις της οικονομικής προσφοράς της εταιρίας με την επωνυμία «...», οφείλει να καλέσει αυτήν να συμπληρώσει ή/και να διασαφηνίσει τα εν λόγω στοιχεία, σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν αμέσως παραπάνω.

19. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω, η προδικαστική προσφυγή πρέπει να γίνει δεκτή και η προσβαλλόμενη απόφαση της Αναθέτουσας Αρχής να ακυρωθεί κατά το μέρος με το οποίο έγινε δεκτή η αιτιολόγηση και οι εξηγήσεις επί της οικονομικής προσφοράς της εταιρίας με την επωνυμία «...», χωρίς νόμιμη αιτιολογία, η δε υπόθεση πρέπει να αναπεμφθεί σε αυτήν, προκειμένου να ενεργήσει η Αναθέτουσα Αρχή κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στο διατακτικό και να οριστεί η επιστροφή στην προσφεύγουσα του καταβληθέντος παραβόλου.

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται την προδικαστική προσφυγή.

Ακυρώνει την προσβαλλόμενη υπ' αριθμ. .../2023 απόφαση της ... Επιτροπής της Αναθέτουσας Αρχής, καθώς και την ενσωματωθείσα σε αυτήν υπ' αριθμ. .../2023 απόφασή της, κατά το μέρος με το οποίο έγινε δεκτή η αιτιολόγηση και οι εξηγήσεις επί της οικονομικής προσφοράς της εταιρίας με την επωνυμία «...», χωρίς νόμιμη αιτιολογία, η δε υπόθεση πρέπει να αναπεμφθεί στην Αναθέτουσα Αρχή, προκειμένου να εκτιμηθεί αιτιολογημένα από τα αρμόδια όργανά της, κατ' ενάσκηση των κατ' άρθρα 88 Ν. 4412/2016 και 4.1.η της Διακήρυξης αρμοδιοτήτων τους, εάν οι ανωτέρω εξηγήσεις, καθώς οι επικαλούμενες από την προσφεύγουσα πλημμέλειες της

Αριθμός Απόφασης: 485 / 2024

αιτιολόγησης και των εξηγήσεων της ανωτέρω εταιρίας επί της οικονομικής της προσφοράς (σκέψεις 14 και 16) καθιστούν ή όχι αυτή ασυνήθιστα χαμηλή και την προσφερόμενη τιμή ανεπαρκή ή επαρκή για την εκτέλεση της συγκεκριμένης υπό ανάθεση σύμβασης, κατά τα ειδικότερα διαλαμβανόμενα στο σκεπτικό.

Ορίζει την επιστροφή στην προσφεύγουσα του καταβληθέντος παραβόλου.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στις 28 Φεβρουαρίου 2024 και εκδόθηκε στις 19 Μαρτίου 2024 στον Άγιο Ιωάννη Ρέντη.

Ο Πρόεδρος
ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ

Η Γραμματέας
ΦΩΤΕΙΝΗ ΜΑΡΑΝΤΙΔΟΥ

και α/α ΜΑΡΙΑ ΠΛΟΣΚΑ